

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 4. juuni 2021
(OR. en)

9106/21

Institutsioonidevaheline
dokument:
2021/0070 (NLE)

SOC 345
JEUN 56
EDUC 213
ECOFIN 503
ANTIDISCRIM 63
FREMP 141
COHOM 88

SEADUSANDLIKUD AKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: NÕUKOGU SOOVITUS, millega luuakse Euroopa lastegarantii

---

NÕUKOGU SOOVITUS (EL) 2021/...,

...

millega luuakse Euroopa lastegarantii

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292 koostoimes artikli 153 lõikega 2 ja artikli 153 lõike 1 punktiga j,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõike 3 kohaselt võitleb liit sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu ning edendab naiste ja meeste võrdõiguslikkust ja lapse õiguste kaitset.
- (2) Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 9 kohaselt võtab liit oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel arvesse kõrge tööhõive taseme edendamise, piisava sotsiaalse kaitse tagamise, sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning hariduse, koolituse ja inimeste tervise kaitse kõrge tasemega seotud nõudeid.
- (3) ELi toimimise lepingu artikli 151 kohaselt on liit ja liikmesriigid võtnud eesmärgiks tööhõive edendamise, parandatud elamis- ja töötingimused, piisava sotsiaalkaitse, tööturu osapoolte dialoogi ning inimressursside arendamise, et saavutada kestvalt kõrge tööhõive ja tõkestada tööturult väljatõrjumist. ELi toimimise lepingu artikli 153 lõike 1 punkti j kohaselt toetab ja täiendab liit nende eesmärkide saavutamiseks liikmesriikide meetmeid sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise valdkonnas.

- (4) Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 24 on tunnistatud, et lastel on õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele ning et kõigis lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid. Harta artiklis 33 on sätestatud, et perekond on õigusliku, majandusliku ja sotsiaalse kaitse all.
- (5) Strasbourgis 3. mail 1996 sõlmitud Euroopa sotsiaalharta artiklis 17 kinnitatakse kohustust võtta kõik asjakohased ja vajalikud meetmed, mille eesmärk on tagada, et lastel on võimalik saada vajalikku hooldust, abi, haridust ja väljaõpet.
- (6) Kõik liidu liikmesriigid on ratifitseerinud 20. novembril 1989 vastu võetud ÜRO lapse õiguste konventsiooni, mille artiklites 2, 3, 6, 12, 18, 24, 27, 28 ja 31 on sätestatud, et konventsiooni osalisriigid tunnustavad, et lapse huvid tuleb seada esikohale, ning tunnustavad lapse õigust osalemisele ja tema arendamisele, mis hõlmab õigust kaitsele diskrimineerimise kõigi vormide vastu; õigust elule; õigust olla ära kuulatud kohtu- ja haldusmenetluses; õigust võimalikult heale tervisele; õigust tervishoiuteenuste saamisele; õigust riigi abile, et tagada piisav elatustase, haridus, puhkus ja jõudeaeg ning vaba osalemine kultuuri- ja kunstielus.

- (7) Liit ja kõik selle liikmesriigid on ratifitseerinud ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni,¹ mille artiklis 7 on sätestatud, et konventsiooni osalisriigid rakendavad kõiki vajalikke abinõusid, et tagada puuetega lastele kõigi inimõiguste ja põhivabaduste täielik teostamine teiste lastega võrdsel alusel.
- (8) Liidul on kindel tahe olla koos oma liikmesriikidega esirinnas ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 ja ÜRO kestliku arengu eesmärkide rakendamisel, sealhulgas vaesuse kaotamisel ning hea tervise ja heaolu ja kõigile kaasava ja õiglase kvaliteetse hariduse tagamisel.
- (9) Komisjon võttis 20. veebruaril 2013 vastu soovitusel 2013/112/EL² „Investeerides lastesse aitame neil välja rabeleda ebasoodsate olude ringist“. Soovitusel on esitatud lõimitud lähenemisviis laste vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks ja laste heaolu parandamiseks kolme samba põhjal: juurdepääs vahenditele, juurdepääs kvaliteetsetele ja laste õigus osaleda.

---

¹ Nõukogu 26. novembri 2009. aasta otsus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse nimel (ELT L 23, 27.1.2010, lk 35).

² Komisjoni 20. veebruari 2013. aasta soovitus 2013/112/EL „Investeerides lastesse aitame neil välja rabeleda ebasoodsate olude ringist“ (ELT L 59, 2.3.2013, lk 5).

- (10) Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon kuulutasid 2017. aasta novembris välja Euroopa sotsiaalõiguste samba, milles on esitatud 20 põhimõtet, millega toetatakse hästitoimivaid ja õiglaseid tööturges ja sotsiaalhoolekandesüsteeme. 11. põhimõtte kohaselt on lastel õigus kvaliteetsele ja taskukohasele alusharidusele ja lapsehoiule, kaitsele vaesuse eest ning ebasoodsatest oludest pärit lastel on õigus erimeetmetele, et suurendada võrdseid võimalusi.
- (11) Euroopa Parlament kutsus 24. novembri 2015. aasta resolutsioonis¹ komisjoni ja liikmesriike üles looma lastegarantii, mille keskmeks oleksid vaesuses elavad lapsed ja nende juurdepääs teenustele. 11. märtsi 2021. aasta resolutsioonis² palus Euroopa Parlament komisjonil laste vaesuse kaotamiseks lisada ELi lapse õiguste strateegiasse spetsiaalsed lastesse investeerimise meetmed, sealhulgas luua asjakohaste vahenditega Euroopa lastegarantii, ning esitada 2021. aasta esimeses kvartalis ettepaneku Euroopa lastegarantii loomise kohta ning kutsus liikmesriike üles investeerima laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastasesse võitlusesse kõik võimalikud vahendid, sealhulgas liidu vahendid, ning kehtestama lastegarantii riiklikud tegevuskavad.

---

¹ Euroopa Parlamendi 24. novembri 2015. aasta resolutsioon ebavõrdsuse ja eelkõige laste vaesuse vähendamise kohta (2014/2237(INI)).

² Euroopa Parlamendi 11. märtsi 2021. aasta resolutsioon laste õiguste kohta seoses ELi lapse õiguste strateegiaga (2021/2523(RSP)).

- (12) Ühisdeklaratsioonis „Overcoming poverty and social exclusion – mitigating the impact of COVID-19 on families – working together to develop prospects for strong children“ (Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ületamine, COVID-19 mõju leevendamine perekondadele ja koostöö, et luua tingimused tugevate laste kasvamiseks), millele kirjutasid 2020. aasta detsembris alla 24 tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu ministrit, kutsuti üles looma Euroopa lastegarantiid, tuginedes põhimõtetele ja lõimitud lähenemisviisile, mis on esitatud soovituses 2013/112/EL ja Euroopa sotsiaalõiguste sambas. Ministrid kinnitasid veelkord, et juurdepääs tasuta tervishoiule, tasuta haridusele, tasuta alusharidusele ja lapsehoiule, korralikule eluasemele ning piisavale toidule on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste jaoks väga oluline.
- (13) Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava¹ annab uut hoogu vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastaseks võitluseks liidus, eelkõige seades eesmärgiks vähendada vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arvu 2030. aastaks 15 miljoni võrra, sealhulgas vähemalt 5 miljoni lapse võrra.

---

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava“ (COM(2021) 102 final).

- (14) Liidu terviklik lapse õiguste strateegia¹ aitab tugevdada laste osalemist ühiskonnas, seada lapse huvid esikohale, kaitsta haavatavaid lapsi, sealhulgas neid, kes on sotsiaal-majandusliku tõrjutuse ja marginaliseerumise ohus, kaitsta laste õigusi internetis, edendada lapsesõbralikku õigusemõistmist ning ennetada lastevastast vägivalda ja võidelda selle vastu. Strateegiaga soovitakse astuda vastu laste diskrimineerimisele näiteks nende endi või nende vanemate soo või seksuaalse sättumuse alusel.
- (15) Käesoleva soovituse eesmärk on ennetada sotsiaalset tõrjutust ja võidelda selle vastu, tagades abivajavatele lastele juurdepääsu teatavatele põhiteenustele, sealhulgas soolise aspekti arvestamise, et võtta arvesse tüdrukute ja poiste erinevat olukorda, võideldes laste vaesuse vastu ja edendades võrdseid võimalusi. Abivajavad lapsed on alla 18aastased isikud, keda ohustab vaesus või sotsiaalne tõrjutus. See tähendab lapsi, kes elavad vaesuse ohus olevates, tõsisis materiaalses ja sotsiaalses puuduses või väga madala tööhõivega leibkondades.
- (16) Et tagada hea juurdepääs või hea ja tasuta juurdepääs põhiteenustele, peaksid liikmesriigid vastavalt riigisisestele oludele ja lähenemisviisidele kas sellised teenused organiseerima ja neid osutama või nägema ette piisavad hüvitised, et laste vanematel või eestkostjatel oleks võimalik katta neist teenustest tulenevad kulud või tasud. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sellele, et võimalikud kaasnevad kulud ei takistaks madala sissetulekuga perekondade abivajavatele lastele täielikku juurdepääsu põhiteenustele.

---

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „ELi lapse õiguste strateegia“, COM(2021) 142 final.

- (17) Liidus on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus peaaegu 18 miljonit last,¹ kusjuures liikmesriikide vahel esineb olulisi erinevusi. Riskitegurid, mis võivad muuta mõned lapsed eriti haavatavaks ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse suhtes vastuvõtlikuks, on väga erinevad. Seepärast tuleks käesoleva soovitus rakendamiseks kasutatavaid riiklikke lähenemisviise kohandada vastavalt konkreetsetele oludele ja kohapealsetele vajadustele. Üks laste sotsiaalse tõrjutuse peamisi põhjuseid on ebavõrdne juurdepääs põhiteenustele, mis on nende heaolu ning nende sotsiaalsete, kognitiivsete ja emotsionaalsete oskuste arendamise seisukohast väga tähtsad. Vaesuses elavatel või ebasoodsatest oludest pärit lastel on suurema tõenäosusega takistusi juurdepääsul alusharidusele ja lapsehoiule, kaasavale haridusele, tervishoiule, tervislikule toitumisele ning korralikule eluasemele. Nende elu algab ebasoodsamates tingimustes, millel võib olla pikaajaline mõju nende arengule ja tulevikuväljavaadetele.
- (18) Sotsiaalse tõrjutuse põlvkonnalt põlvkonnale edasikandumine ohustab sotsiaalset ühtekuuluvust edasisteski põlvkondades ning põhjustab meie heaoluühiskondadele suuremaid kulusid, mis piirab majanduslikku ja sotsiaalset vastupanuvõimet. Abivajavatele lastele võrdsema juurdepääsu tagamine põhiteenustele on seepärast oluline vahend, mille abil sotsiaalset tõrjutust paremini ennetada ja selle vastu võidelda. Samuti aitab see luua abivajavate laste jaoks võrdseid võimalusi ja võidelda laste vaesuse vastu.

---

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion

- (19) Ebasoodsate oludega tegelemine alates varasest east on kulutõhus investeering, sealhulgas pikas perspektiivis, sest see ei edenda mitte üksnes laste kaasamist ja nende sotsiaal-majanduslikke saavutusi täiskasvanueas, vaid ka majandust ja ühiskonda, kui inimesed siirduvad paremini tööturule ja ühiskondlikku ellu ning paraneb üleminek hariduselt tööellu, muu hulgas rakendades täielikult nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitus, mis käsitleb algatust „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“¹. Lastele võrdsete võimaluste loomisse investeerimine loob aluse kestlikule ja kaasavale majanduskasvule, mis toetab õiglast ja vastupanuvõimelist ühiskonda ning ülespoole suunatud sotsiaalset lähenemist. Samuti aitab selline investeerimine leevendada negatiivsete demograafiliste muutuste mõju, sest sellega vähendatakse oskuste ja tööjõu nappust ning tagatakse suurem territoriaalne hõlmatus, kasutades ühtlasi ära ka rohe- ja digipöördest tulenevaid võimalusi.

---

¹ Nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitus, mis käsitleb algatust „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“ ja millega asendatakse nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta (ELT C 372, 4.11.2020, lk 1).

- (20) Võrdne juurdepääs kvaliteetsele ja kaasavale alusharidusele ja lapsehoiule ning haridusele on keskse tähtsusega, et peatada sotsiaalse tõrjutuse edasikandumine ja tagada ebasoodsas olukorras olevatele lastele võrdsed võimalused. Ent alushariduse ja lapsehoiu piiratud kättesaadavus ja suur maksumus võib olla väikese sissetulekuga perede lastele takistuseks. Nende osalemise määr on märkimisväärselt madalam, mis põhjustab hiljem kehvemaid õpitulemusi ja kõrgemat koolist väljalangemise määra, eriti rändetaustaga ja roma laste hulgas. Puuetega või hariduslike erivajadustega laste segregatsioon ja diskrimineerimine tavaharidusele juurdepääsu võimaldamisel on endiselt probleem. Haridusasutuse valikul tuleb esikohale seada lapse huvid. Arvestades, et haridussüsteemides suureneb rändetaustaga laste arv, on vaja vältida segregatsioonist koolides ja kohandada õpetamismeetodeid vastavalt siseriiklikule õigusele ja liikmesriikide asjaomaste rahvusvaheliste õigusaktide kohastele kohustustele.
- (21) Oluline osa õppes, sealhulgas sotsiaalsete oskuste omandamine, toimub spordi-, vabaaja- või kultuuritegevuse kaudu. Selline tegevus on juba tõestanud oma kasu, eriti ebasoodsatest oludest pärit laste jaoks. Teatavad lasterühmad ei saa aga endale seda tegevust lubada või nad ei saa selles osaleda vajaliku taristu puudumise, halva juurdepääsu või keeleprobleemide tõttu.

- (22) Abivajavatel lastel on üldiselt raskendatud juurdepääs teatavatele tervishoiuteenustele, nagu hambaravi, või meditsiinilistele abivahenditele, nagu hambaklambrid, kontaktläätsed või prillid. Sellistel lastel on ka vähem võimalusi ja vahendeid saada kasu haiguste ennetamise ja tervise edendamise programmidest. Rahaline vaesus ja muud sotsiaalsed tegurid mõjutavad märkimisväärselt laste üldist arengut ja tervist, sealhulgas vaimset tervist, ning suurendavad hilisematel aastatel terviseprobleemide tekke riski. Väga oluline on varajane sekkumine ja ennetamine, mis koos parema juurdepääsuga avalikele tervisealase ennetamise ja tervise edendamise programmidele, sealhulgas vaksineerimisele, ning vanemluse toetamisele, võivad aidata saavutada paremaid tulemusi.
- (23) Juurdepääs tervislikule ja kestlikule toitumisele on eelkõige väikese sissetulekuga perede jaoks probleemne. Tervisliku toidu ja toitumise programmid saavad aidata lahendada selliseid probleeme nagu halb toitumine, vähene kehaline aktiivsus, rasvumine või alkoholi ja tubaka tarbimine ning seega vähendada alatoitlust ja halba toitumist, mida esineb rohkem ebasoodsatest oludest pärit laste seas. COVID-19 pandeemia jooksul saadud kogemused on näidanud, kui tähtsad on koolitoidukavad mõnede lastele, kes jäid liikumispääsude ajal korraks ilma kindlast toitumisallikast¹. Seetõttu on ülitähtis tagada abivajavatele lastele vähemalt üks tervislik toidukord igal koolipäeval ning seda on võimalik saavutada kas selliste toidukordade pakkumisega või selle tagamisega, et vanemad, hooldajad või lapsed on suutelised nende toidukordade eest hoolitsema, võttes arvesse konkreetseid kohalikke olusid ja vajadusi.

---

¹ Sotsiaalkaitsekomitee sotsiaalkaitse olukorra jälgimise vahendi ja sotsiaalkaitse poliitika arengu 2020. aasta ülevaade (2020 Social Protection Committee annual review of the Social Protection Performance Monitor (SPPM) and developments in social protection policies). Aruanne peamiste sotsiaalsete väljakutsete ja põhisõnumite kohta, lk 58.

- (24) Väikese sissetulekuga perede, rändetaustaga või etnilisse vähemusse kuuluvatel lastel on suurem oht elada väga halvades tingimustes või ülerahvastatud eluruumides või kannatada energiaostuvõimetuse tõttu ning nad puutuvad rohkem kokku kodutusega. Eluasemekulud on suur koormus ühe palgasaajaga leibkondadele, eriti neile, mille perepea on naine. Korraliku eluaseme võimaldamine ning selle tagamine, et lastele ja nende peredele pakutakse sobivat ajutist peavarju, on oluline vahend, mille abil võidelda laste sotsiaalse tõrjutuse vastu ja vähendada kodutuks jäämise ohtu. Laste deinstitutionaliseerimise eesmärgil tuleks edendada kvaliteetset kogukonna- või perepõhist hooldust. Laste paigutamist hooldeasutusse tuleks teha üksnes juhul, kui see on lapse huvides, võttes arvesse lapse üldist olukorda ja tema individuaalseid vajadusi. Hoolekandeaasutusest või kasuperest lahkuvate laste toetamine on äärmiselt oluline nende iseseisva elu ja sotsiaalse lõimumise toetamiseks.

- (25) COVID-19 pandeemia põhjustatud kriis võib avaldada kaugeleulatuvat mõju perede ja laste majanduslikule ja sotsiaalsele heaolule ning mõjutab tõenäoliselt ebaproportsionaalselt rohkem ebasoodsatest oludest pärit lapsi. Väikese ja keskmise sissetulekuga rühmadel on suurem oht, et töötuse suurenemise ja vähemate kaugtöövõimaluste tõttu väheneb nende sissetulek ja seega võib oluliselt kannatada saada leibkonna kasutada olev tulu. Praegune kriis suurendab eeldatavasti olemasolevat ebavõrdsust ja toob tõenäoliselt kaasa vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate leibkondade arvu suurenemise. See kriis seab ka märkimisväärse surve alla teenuste kättesaadavuse. Mitmesugustes ebasoodsates oludes olevad lapsed kannatavad kriisi tõttu kõige rohkem. Kaugõpe on olnud keeruline paljudele lastele, kes elavad leibkondades, kus ei ole piisavalt perepoolset toetust, oskusi või seadmeid, sealhulgas lastele, kes elavad äärealadel või maapiirkondades, kus puudub sobiv digitaristu.

- (26) Laste sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks ja COVID-19 pandeemia sotsiaal-majandusliku mõju vähendamiseks on vaja lõimitud, isikukeskset ja mitmemõõtmelist lähenemisviisi ning toetavat poliitikaraamistikku. Koostöö ja koordineerimise suurendamine eri tasandi teenuste vahel võimaldab probleeme hästi ennetada ja toetab laste sotsiaalset kaasamist. Peale juurdepääsu tagamise põhiteenustele kõigis piirkondades ja kõigil territooriumidel, muu hulgas teenustetaristusse ja tööjõudu investeerimise kaudu, on samuti vaja suurendada seotud poliitika tulemuslikkust ja asjakohasust, kombineerida ennetus- ja parandusmeetmeid ning kasutada võimalikult suurel määral olemasolevaid liidu vahendeid.
- (27) Euroopa poolaasta majandus- ja tööhõivevaldkonna kooskõlastamise protsessis, mida toetab sotsiaalvaldkonna tulemustabel,¹ on osutatud laste vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse probleemile ning mitmele liikmesriigile on esitatud riigipõhiseid soovitusi. Tööhõivesuunistes on rõhutatud, et oluline on tagada kõigile, sealhulgas lastele, juurdepääs teatavatele teenustele, nagu alusharidus ja lapsehoid, haridus ja tervishoid, sest selline juurdepääs on vajalik tingimus võrdsete võimaluste tagamiseks.

---

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/indicators/social-scoreboard-indicators>

(28) Euroopa lastegarantii rakendamist ja edasisi toetusmeetmeid saab toetada liidu vahenditest. Euroopa Sotsiaalfond+ raames eraldavad kõik liikmesriigid asjakohase summa laste vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks. Liikmesriikides, kus vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste määr on liidu keskmisest kõrgem, tuleb eraldada vähemalt 5 % riigi Euroopa Sotsiaalfond+ vahenditest. Kooskõlas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetega toetavad Euroopa Regionaalarengu Fond ja InvestEU ka investeeringuid tugitaristusse, nagu sotsiaaleluruumid ning alusharidus- ja lapsehoiuasutused, ning seadmetesse ja kvaliteetsetele tavateenustele juurdepääsu parandamise. Osana Euroopa taastekavast ja taasterahastust „Next Generation EU“ pakutakse taaste- ja vastupidavusrahastust liidu rahalisi lisavahendeid järgmise põlvkonna, laste ja noortega seotud reformide, investeeringute ja poliitikameetmete jaoks (nagu hariduse ja oskustega seotud meetmed), mis tuleb lisada riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse¹. Tehnilise toe instrumendist on võimalik toetada liikmesriike, kui nad kavandavad ja viivad ellu struktuurireforme hariduse, sotsiaalteenuste, õiguse ja tervise valdkonnas, sealhulgas sektoriüleised reformid laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks.

---

¹ Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrusega (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (29) Liikmesriigid saavad kasutada ka ELi 2017.–2023. aasta koolipuuvilja-, -köögivilja ja -piima kava, et muuta tervislikud tooted lastele kättesaadavamaks ning parandada nende teadmisi tervisliku ja kestliku toidu kasulikkusest.
- (30) Käesolevat soovitus tuleks rakendada riigi, piirkondade ja kohalikele oludele kohandatud riiklike tegevuskavade kaudu. Neis riiklikes tegevuskavades tuleks teha kindlaks abivajavad lapsed ning tõkked, mis takistavad neil juurde pääseda soovitusel põhinevatel teenustel ja neid kasutada. Selleks soovitatakse liikmesriikidel kaasata asjakohaseid sidusrühmi, sealhulgas laste õigusi edendavaid valitsusväliseid organisatsioone. Käesoleva soovitusel rakendamisel tehtud edusamme tuleks samuti korrapäraselt jälgida, näiteks sotsiaalvaldkonna tulemustabeli osana Euroopa poolaasta raames, sealhulgas asjakohaste seirenäitajate väljatöötamise kaudu.
- (31) Käesolev soovitus täiendab komisjoni soovitus 2013/112/EL, on üks Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava tulemusi ning täiendab liidu terviklikku lapse õiguste strateegiat.
- (32) Käesolevas soovitusel järgitakse täielikult subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Soovitus ei piira siseriikliku menetlusõiguse põhimõtete ja liikmesriikide õigustraditsioonide kohaldamist ning sellega ei laiendata liidu pädevust,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

EESMÄRK JA KOHALDAMISALA

1. Käesoleva soovitus eesmärk on ennetada sotsiaalset tõrjutust ja võidelda selle vastu, tagades abivajavatele lastele juurdepääsu teatavatele põhiteenustele, andes seeläbi ka panuse laste õiguste järgimisse laste vaesuse vastase võitluse ja võrdsete võimaluste edendamise kaudu.
2. Soovitust kohaldatakse abivajavate laste suhtes.

MÕISTED

3. Käesolevas soovitus kasutatakse järgmisi mõisteid:
  - a) „abivajavad lapsed“ – alla 18aastased isikud, keda ohustab vaesus või sotsiaalne tõrjutus;
  - b) „rändetaustaga lapsed“ – kolmandate riikide kodanikest lapsed olenemata nende rändestaatusest ning liikmesriigi kodakondsusega lapsed, kellel on vähemalt ühe välismaal sündinud vanema kaudu kolmanda riigi rändetaust;

- c) „ebakindlates perekondlikes oludes elavad lapsed“ – lapsed, kes puutuvad kokku erinevate vaesust või sotsiaalset tõrjutust põhjustada võivate riskiteguritega. See hõlmab lapsi, kes elavad ühe palgasaajaga leibkonnas; elavad koos vanemaga, kel on puue; elavad leibkonnas, kus kellelgi on vaimse tervise probleeme või pikaajaline haigus; elavad leibkonnas, kus esineb mõnuainete kuritarvitamist või koduvägivalda; on teise liikmesriiki kolinud liidu kodaniku lapsed, kes on ise jäänud elama päritoluliikmesriiki; on lapsed, kel on või kes on ise teismeline ema või on lapsed, kelle vanem on vangis;
- d) „hea juurdepääs“ – olukord, kus teenused on kergesti kättesaadavad, taskukohased, juurdepääsetavad, kvaliteetsed ja osutatud õigel ajal ning kus võimalikud kasutajad teavad nende olemasolust ja oma õigusest neid kasutada;
- e) „hea ja tasuta juurdepääs“ – olukord, kus teenused on kergesti kättesaadavad, juurdepääsetavad, kvaliteetsed ja osutatud õigel ajal ning kus võimalikud kasutajad teavad nende olemasolust ja oma õigusest neid kasutada, ning neid pakutakse tasuta kas korraldades ja pakkudes neid ise või tagades piisavad hüvitised teenustega seotud kulude katmiseks või sellisel viisil, et finantsolukord ei takista võrdset juurdepääsu;
- f) „koolipõhine tegevus“ – õppimine läbi spordi-, vabaaja- või kultuuritegevuse, mis toimub tavapärase koolitundide ajal või väljaspool neid või mida korraldab koolikogukond;

- g) „tervislik eine“ või „tervislik toitumine“ – tasakaalus toidutarbimine, mille kaudu lapsed saavad toitaineid, mis on vajalikud nende füüsiliseks ja vaimseks arenguks ning nende füsioloogilistele vajadustele vastavaks kehaliseks aktiivsuseks;
- h) „korralik eluase“ – eluruum, mis vastab kehtivatele riiklikele tehnilistele normidele, on mõistlikus seisukorras, võimaldab mõistlikku soojusmugavust ja on kättesaadav ja juurdepääsetav taskukohase hinnaga.

VASTAVALT RIIKIDE PÄDEVUSELE, OLUKORRALE JA TAVADELE
NING AUSTADES TÄIEL MÄÄRAL SUBISDIAARSUSE
JA PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTET, SOOVITAB JÄRGMIST:

PÕHISOOVITUSED

- 4. Liikmesriikidel soovitatakse tagada abivajavatele lastele:
  - a) hea ja tasuta juurdepääs kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule, haridusteenustele ja koolipõhisele tegevusele, vähemalt ühele tervislikule einele igal koolipäeval ning tervishoiuteenustele;
  - b) hea juurdepääs tervislikule toitumisele ja korralikule eluasemele.

5. Liikmesriikidel soovitatakse teha kindlaks abivajavad lapsed ning võtta selle rühma piires siis, kui nad kavandavad riiklikke lõimitud meetmeid, vajaduse korral arvesse konkreetseid ebasoodsaid olukordi, milles on eelkõige
- a) kodutud või väga halvades tingimustes elavad lapsed;
  - b) puuetega lapsed;
  - c) vaimse tervise probleemidega lapsed;
  - d) rändetaustaga või etnilisse vähemusse kuuluvad lapsed, eelkõige romad;
  - e) asendushooldusel, eriti hoolekandeesutuses viibivad lapsed;
  - f) ebakindlates perekondlikes oludes elavad lapsed.

TOETAV POLIITIKARAAMISTIK

6. Seades esikohale lapse huvid, soovitatakse liikmesriikidel töötada laste sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks välja lõimitud ja toetav poliitikaraamistik, mille keskmes on eesmärk lõpetada vaesuse ja ebasoodsate olude edasikandumine põlvkonnalt põlvkonnale ning vähendada COVID-19 pandeemia sotsiaal-majanduslikku mõju. Selleks soovitatakse liikmesriikidel käesoleva soovitusel rakendamisel:
- a) tagada riigi, piirkondade ja kohalikul tasandil sotsiaal-, haridus-, tervise-, toitumis- ja eluasemepoliitika kooskõla ning võimaluse korral muuta see poliitika laste toetamisel asjakohasemaks, tegutsedes lõimitud viisil;
  - b) jätkata ja vajaduse korral suurendada investeeringuid haridusse ning piisavatesse tervishoiu- ja sotsiaalkaitse süsteemidesse, et tegeleda tulemuslikult laste ja nende perede, eelkõige sotsiaalse tõrjutuse all kannatavate laste ja nende perede vajadustega;
  - c) tagada piisavad poliitikameetmed ja vahendid, sealhulgas pakkuda tööturule integreerimise meetmeid, lapsevanematele või eestkostjatele toetusmeetmeid ning peredele ja leibkondadele sissetulekutoetust, et rahalised tõkked ei takistaks laste juurdepääsu kvaliteetsetele;

- d) tegeleda sotsiaalse tõrjutuse territoriaalse mõõtmega, võttes arvesse laste erivajadusi erinevates linna-, maa-, äärepoolsetes ja ebasoodsas olukorras olevates piirkondades ning järgides lõimitud ja valdkonnaülest lähenemisviisi;
- e) suurendada riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste, sotsiaalmajanduse organisatsioonide, laste õigusi edendavate valitsusväliste organisatsioonide, laste endi ning muude sidusrühmadega tehtavat koostööd ja nende osalemist laste jaoks ette nähtud poliitikameetmete ja kvaliteetteenuste väljatöötamisel, rakendamisel ja jälgimisel;
- f) võtta meetmeid, et edendada abivajavate laste kaasamist ning vältida ja tõkestada nende diskrimineerimist ja häbimärgistamist;
- g) toetada strateegilisi investeeringuid laste jaoks ette nähtud kvaliteetteenustesse, sealhulgas taristusse ja kvalifitseeritud tööjõudu;
- h) eraldada piisavad ressursid ning kasutada optimaalselt riikide ja ELi rahalisi vahendeid, eelkõige Euroopa Sotsiaalfond+, Euroopa Regionaalarengu Fondi, ning vajaduse korral REACT-EUd, InvestEUd, taaste- ja vastupidavusrahastut ning tehnilise toe instrumenti;
- i) võtta kogu tugiraamistikus arvesse soolist aspekti.

ALUSHARIDUS JA LAPSEHOID, KAASAV HARIDUS JA KOOLIPÕHINE TEGEVUS
NING TERVISLIK EINE IGAL KOOLIPÄEVAL

7. Et tagada abivajavatele lastele hea ja tasuta juurdepääs kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule, haridusteenustele ja koolipõhisele tegevusele ning tervislikule einele igal koolipäeval, soovitatakse liikmesriikidel:
- a) teha kindlaks rahalised ja mitterahalised tõkked, mis takistavad osalemist alushariduse saamises ja lapsehoiust, hariduse saamises ja koolipõhises tegevuses, ning tegeleda nendega;
  - b) võtta meetmeid, et ennetada ja vähendada haridussüsteemist varakult lahkumist, võttes arvesse soolist perspektiivi, ning kaasata taas lapsi, kes on koolist või väljaõppes osalemisest väljalangemise ohus või juba välja langenud, pakkudes muu hulgas individuaalset nõustamist ja tugevdades koostööd perekondadega;
  - c) pakkuda õpituge õpiraskustega lastele, et täita nende keelelisi, kognitiivseid ja hariduslünki;
  - d) kohandada alusharidus- ja lapsehoiuasutuste ning haridusasutuste taristut ja õppematerjale ning reageerida võimalikult asjakohaselt hariduslike erivajadustega ja puudega laste konkreetsetele vajadustele, kasutades kaasavaid õpetamis- ja õppemeetodeid; tagada sel eesmärgil, et on olemas kvalifitseeritud õpetajad ja muud spetsialistid, nagu psühholoogid, logopeedid, rehabilitoloogid, sotsiaaltöötajad või õpetaja abid;

- e) kehtestada meetmed, millega toetada kaasavat haridust ning vältida segregeeritud klasse alusharidus- ja lapsehoiuasutustes ning haridusasutustes; see võib hõlmata ka abivajavatele lastele eelis- või vajaduse korral varajase juurdepääsu võimaldamist;
- f) tagada igal koolipäeval vähemalt üks tervislik eine;
- g) tagada vajaduse korral õppematerjalide, sealhulgas digitaalsete õppevahendite, raamatute, vormiriietuse või mistahes nõutava riietuse olemasolu;
- h) pakkuda kaugõppeks vajalikku kiiret ühenduvust, digiteenuseid ja piisavaid seadmeid, et tagada juurdepääs internetis pakutavale haridussisule ning parandada abivajavate laste ja õpetajate digioskusi ja teha vajalikke investeeringuid kõikide digilõhe vormide vastu võitlemiseks;
- i) tagada vajaduse korral transport alusharidus- ja lapsehoiuasutustesse ning haridusasutustesse;
- j) tagada võrde ja kaasav juurdepääs koolipõhisele tegevusele, sealhulgas võimalus osaleda kooliekskursioonidel ning spordi-, vabaaja-, ja kultuuritegevuses;
- k) töötada välja raamistik haridusasutuste, kohalike kogukondade, sotsiaal-, tervise- ja lastekaitseteenuste pakkujate, perekondade ja sotsiaalmajanduses osalejate koostöök, et toetada kaasavat haridust, pakkuda koolijärgset hoidu ning spordi-, vabaaja-, ja kultuuritegevuses osalemise võimalusi ning rajada haridusasutusi, mis toimiksid kaasamis- ja osalemiskeskustena, ning investeerida neisse.

TERVISHOID

8. Et tagada abivajavatele lastele hea ja tasuta juurdepääs kvaliteetsetele tervishoiuteenustele, soovitatakse liikmesriikidel:
- a) hõlbustada haiguste ja arenguprobleemide, sealhulgas vaimse tervisega seotud probleemide varajast avastamist ja ravi ning tagada juurdepääs korrapärastele arstlikele läbivaatustele ja sõeluuringuprogrammidele, sealhulgas hamba- ja silmaarsti juures; tagada õigeaegsed ravi- ja taastusravimeetmed, sealhulgas juurdepääs ravimitele, ravile ja meditsiinilistele abivahenditele, samuti vaktsineerimisprogrammidele;
  - b) pakkuda puuetega lastele rehabilitatsiooni- ja puudega toimetuleku suute loomise teenuseid;
  - c) rakendada juurdepääsetavaid tervise edendamise ja haiguste ennetamise programme, mis on mõeldud abivajavate laste ja nende perede, aga ka lastega töötavate spetsialistide jaoks.

TERVISLIK TOITUMINE

9. Et tagada abivajavatele lastele hea ja tasuta juurdepääs piisavale ja tervislikule toitumisele, sealhulgas ELi koolipuuvilja-, -köögivilja ja -piima kava kaudu, soovitatakse liikmesriikidel:
- a) toetada muu hulgas mitterahalise või rahalise toetuse kaudu võimalust saada tervislikke einet ka muul ajal kui koolipäevadel, eelkõige erandjuhtudel, nagu koolide sulgemise korral;
  - b) tagada, et alusharidus- ja lapsehoiuasutuste ning haridusasutuste toitumisstandardites on võetud arvesse spetsiifilisi toitumisvajadusi;
  - c) piirata rasva-, soola- ja suhkrurikaste toiduainete reklaamimist ja nende kättesaadavust alusharidus- ja lapsehoiuasutustes ning haridusasutustes;
  - d) pakkuda lastele ja peredele piisavat teavet laste tervisliku toitumise kohta.

KORRALIK ELUASE

10. Et tagada abivajavatele lastele hea juurdepääs korralikule eluasemele, soovitatakse liikmesriikidel:
- a) tagada, et kodututele lastele ja nende peredele pakutakse sobivat peavarju, et neile leitakse ajutise peavarju asemele kiiresti alaline eluase ning et neile pakutakse asjakohaseid sotsiaal- ja nõustamisteenuseid;
  - b) hinnata riiklikku, piirkondlikku ja kohalikku eluasemepoliitikat ja vaadata see vajaduse korral läbi ning võtta meetmeid tagamaks, et võetakse igakülgset arvesse abivajavate lastega perede huve, sealhulgas tegeletakse energiaostuvõimetusega ja ennetatakse kodutuks jäämise ohtu; selline hindamine ja läbivaatamine peaks hõlmama ka sotsiaaleluruumi- ja eluasemetoetusega seotud poliitikameetmeid ja majutustoetusi ning veelgi parandama puuetega laste juurdepääsu;
  - c) tagada abivajavatele lastele ja nende peredele eelis- ja õigeaegse võimalus saada sotsiaaleluruum või eluasemetoetust;
  - d) seada laste paigutamisel hooldeasutusse või kasuperesse esikohale lapse huvid, samuti lapse üldine olukord ja individuaalsed vajadused; tagada laste üleminek hoolekandeaasutusest või kasuperest kvaliteetsele kogukonna- või perepõhisele hooldusele ning toetada nende iseseisvat elu ja sotsiaalset lõimumist.

JUHTIMINE JA ARUANDLUS

11. Usaldusväärse juhtimise, järelevalve ja aruandluse tagamiseks ning võttes igakülgset arvesse olemasolevaid riiklikke struktuure ja mehhanisme, soovitatakse liikmesriikidel:

Riiklikud lastegarantii koordinaatorid

- a) määrata riikliku lastegarantii koordinaatori, kellel on piisavad vahendid ja volitused, mis võimaldavad tõhusalt koordineerida ja jälgida käesoleva soovitusel rakendamist;

Abivajavate laste kindlakstegemine

- b) selleks, et väljatöötatud meetmed oleksid abivajavate laste jaoks võimalikult sihtotstarbelised, ning võttes arvesse riigisiseseid, piirkondlikke ja kohalikke tingimusi ja olusid, kaasata asjakohaseid sidusrühmi, et teha kindlaks abivajavad lapsed ning tõkked, mis takistavad neid käesoleva soovitusel hõlmatud teenuste juurde pääsemast ja neid kasutamast;

Riiklikud tegevuskavad

- c) esitada komisjonile üheksa kuu jooksul alates käesoleva soovitusel vastuvõtmisest 2030. aastani kavandatud tegevuskava, mille alusel soovitud rakendatakse, võttes arvesse riigi, piirkondade ja kohalike olusid ning olemasolevaid poliitikameetmeid abivajavate laste toetamiseks. Tegevuskava peaks sisaldama eelkõige järgmist:
- i) abivajavate laste rühmad, kellele tuleb vastavad lõimitud meetmed suunata;
  - ii) kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed eesmärgid, mis on piirkondlike ja kohalike erinevusi arvesse võttes vaja saavutada seoses abivajavate lastega, kellele tuleb vastavad lõimitud meetmed suunata;
  - iii) käesoleva soovitusel rakendamiseks kavandatud või võetud meetmed, sealhulgas piirkondade ja kohalikul tasandil, ning vajalikud rahalised vahendid ja ajakavad;
  - iv) muud meetmed, mis on kavandatud või võetud laste sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks ja ebasoodsate olude põlvkonnalt põlvkonnale edasikandumine lõpetamiseks, tuginedes eelkõige punktis 6 ette nähtud toetavale poliitikaraamistikule;
  - v) riiklik raamistik, mille alusel toimub käesoleva soovitusel seotud andmekogumine, seire ja hindamine, muu hulgas selleks, et luua lõike 12 punktis d osutatud ühine seireraamistik;

Teavitustegevus

- d) töötada abivajavate laste ja nende perede jaoks välja tõhusad teavitustegevused, eelkõige piirkondade ja kohalikul tasandil ning haridusasutuste, väljaõppe saanud sotsiaaltöötajate, peretoetusteenuste, kodanikuühiskonna ja sotsiaalmajanduse organisatsioonide kaudu, et suurendada teadlikkust käesoleva soovitusel hõlmatud teenustest ning edendada ja hõlbustada nende kasutamist;

Sidusrühmade kaasatus

- e) tagada, et tegevuskava ettevalmistamises, rakendamises, seires ja hindamises osalevad piirkondlikud, kohalikud ja muud asjakohased asutused, lapsed ja asjakohased kodanikuühiskonda esindavad sidusrühmad, valitsusvälised organisatsioonid, haridusasutused ning asutused, mis vastutavad sotsiaalse kaasamise ja lõimimise, laste õiguste, kaasava hariduse ja mittediskrimineerimise edendamise eest, sealhulgas riiklikud võrdõiguslikkust edendavad asutused;

Aruandlus komisjonile

- f) esitada komisjonile iga kahe aasta tagant aruanne edusammude kohta, mis on tehtud käesoleva soovitusel rakendamisel kooskõlas punktis c osutatud riikliku tegevuskavaga.

RAKENDAMINE, SEIRE JA HINDAMINE

12. Nõukogu väljendab heameelt komisjoni eesmärgi üle:
- a) jälgida ka sotsiaalvaldkonna tulemustabeli osana Euroopa poolaasta raames edusamme, mis on tehtud käesoleva soovitusel rakendamisel, sealhulgas soovitusel tulemusi ja mõju abivajavatele lastele, ning esitada vajaduse korral liikmesriikidele riigipõhiseid soovitusi;
  - b) teha koostööd liikmesriikide, riiklike lastegarantii koordinaatorite ja sotsiaalkaitsekomiteega, et hõlbustada vastastikust õppimist, vahetada kogemusi ja häid tavasid ning võtta järelmeetmeid meetmete suhtes, mis on võetud käesoleva soovitusel põhjal vastavalt asjakohastele riiklikele tegevuskavadele;
  - c) anda sotsiaalkaitsekomiteele liikmesriikide aruannete põhjal korrapäraselt aru käesoleva soovitusel rakendamisel tehtud edusammude kohta;
  - d) teha koostööd sotsiaalkaitsekomiteega, et:
    - i) luua ühine järelevalveraamistik, kasutades olemasolevaid andmeallikaid ja näitajaid, ning töötada vajaduse korral välja kokkulepitud ühised kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed tulemusnäitajad, et hinnata käesoleva soovitusel rakendamist;

- ii) suurendada poliitika kujundamiseks vajaliku teabe saamiseks andmete kättesaadavust, ulatust ja asjakohasust liidu tasandil, sealhulgas andmed abivajavate laste ja nende teenustele juurdepääsu kohta, ning parandada lastele suunatud hüvitiste piisavust ja nendega kaetust;
- e) vaadata käesoleva soovitusel rakendamisel tehtud edusammud läbi ja esitada nõukogule viie aasta jooksul pärast selle vastuvõtmist aruanne;
- f) tugevdada teadlikkuse suurendamise ja teabevahetusmeetmeid ning parandada tulemuste ja heade tavade näidete levitamist liidu tasandil ning liikmesriikide ja asjakohaste sidusrühmade seas.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja
